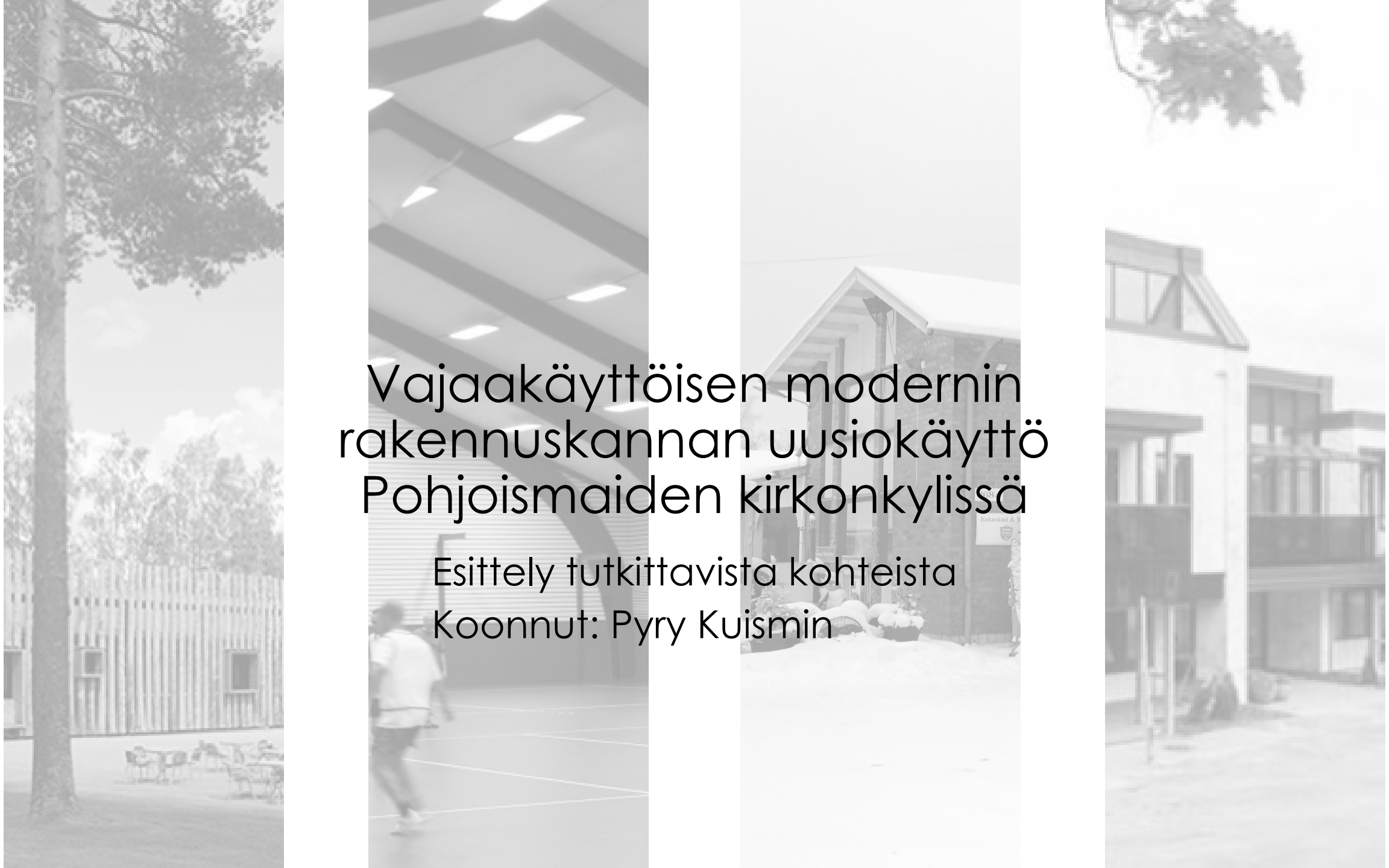

Vajaakäyttöisen modernin rakennuskannan uusiokäyttö Pohjoismaiden kirkonkylissä

Esittely tutkittavista kohteista

Koonnut: Pyry Kuismin

Matkailualue Wanhat Wehkeet

Karstula

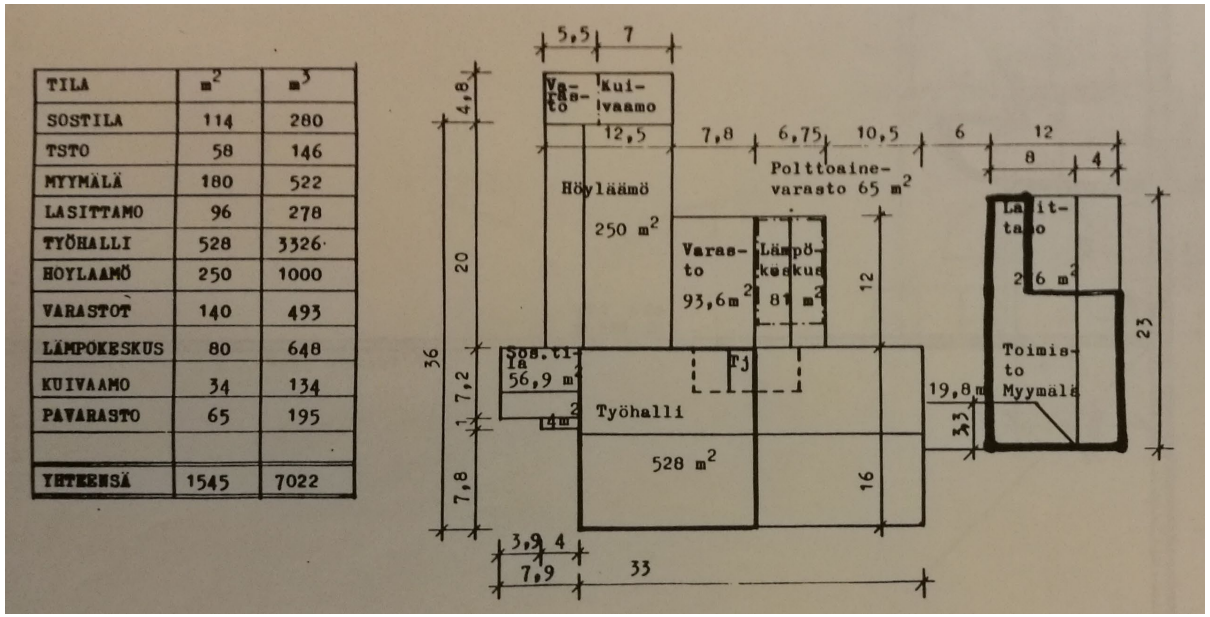

TILA	m²	m³
SOSTILA	114	280
TSTO	58	146
MYYMÄLÄ	180	522
LASITTAMO	96	278
TYÖHALLI	528	3326
HOYLAAMÖ	250	1000
VARASTOT	140	493
LÄMPÖKESKUS	80	648
KUIVAAMO	34	134
PAVARASTO	65	195
YHTEENSÄ	1545	7022

Kuva: Jari ja Merja Lasonen

Alkutilanne

- Karstula on noin neljäntuhannen hengen kunta Keski-Suomessa. Se sijaitsee Pääjärven rannalla noin 100 kilometrin päässä sekä Jyväskylästä että Seinäjoesta.
- Osoitteeseen Erämäentie 368 perustettiin vuonna 1960 punatiilinen perunajauhotehdas. Tehdas jatkoi toimintaansa aina vuoteen 1971 saakka, jonka jälkeen se sai vuosien saatossa lukuisia uusia omistajia ja koki toiminnan myötä monia pieniä muutoksia ja lisäyksiä tiloihin. Vanhan tehtaan suuret tilat ja useat erikokoiset siivet mahdollistivat usean samanaikaisen toiminnan erilaiselle tuotannolle.
- Korkeassa hallitilassa toimivat vuosien saatossa muun muassa Karstulan metalli, Vip-rengas sekä paikallinen rekkakorjaamo, joka toimi tiloissa aina vuoteen 2004 asti. Vanhan tehtaan puolella vuorostaan toimi Sari-kaluste, joka teki rakennuksessa puutarhakalusteita sekä Honka-taloille alihankintana muun muassa portaita. Rakennuksen vasemmanpuoleissa siivessä toimi KNH tuote, joka tuotti muovi- ja metallituotteita yrityksille. Rakennuksessa on vuosien saatossa toiminut myös Neon Marin, Lasikuituvalmiste Veikko Viiru ja Karstukarmi. Laajennoksia rakennukseen on tehty vuosina 1963 ja 1978.
- Vuonna 2004 Jari Lasonen ja Merja Välilehto ostivat rakennukset kunnalta. Jari oli vanha autoharrastaja ja entisöinyt useita vanhoja autoja, kun taas vaimoa Merjaa kiinnosti vanha esineistö ja kirjallisuus. Tästä syntyi ideana perustaa museo, joka soveltuisi rosoiseen tehdasmiljööseen luonnollisesti. Pariskunnalla oli jo valmiiksi yrityskokemusta Karstulassa, ja toive laajentaa toimintaa omien kiinnostusten kautta sopi heille luonnollisesti.

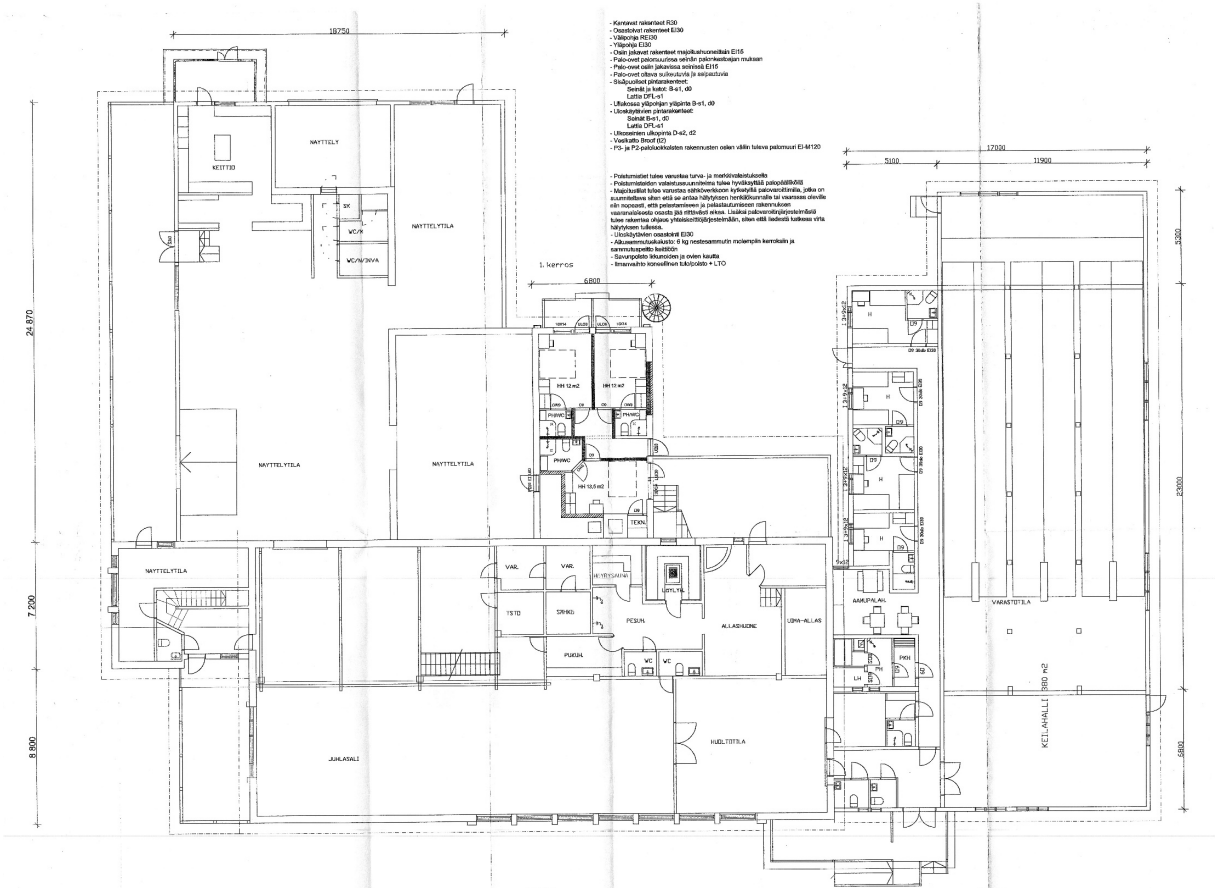

Muutosprosessi

- Vanhaan jauhovarasto-osaan rakennettiin vuonna 2005 automuseo Wanhat Wehkeet. Remontit suunnitteli ja toteutti omistajapariskunta itse. Museotoimintaa varten vanha varasto-osa vaati lämmöneristyksen parantamista ja kattojen oikaisua. Myös uusia ikkuna- ja oviaukkoja jouduttiin tekemään. Museon yhteyteen tehtiin ravintola ja baari, jotka vaativat myös keittiötilojen tekemistä niiden yhteyteen.
- Halliosassa toimi rekka-auto korjaamo aina vuoteen 2004 asti, josta on jäljiltä myös tilassa sijaitseva korkea nosto-ovi. Kunnalta puuttuivat tilat tapahtumien järjestämiseen ja korkeat hallitilat soveltuivat erinomaisesti tähän toimintaan. Pariskunta osti tilat itselleen ja muuttivat ne juhlakäyttöön sopiviksi. Tilat pitävät sisällään noin 200 ihmistä: juhlatoimintaa varten palomääräykset vaativat palosuojauksen parantamista. Yläpohjaan tuli saada 15 minuuttia lisää palokatkoa joka tehtiin muiden korjaustöiden yhteydessä. 400 neliötä sai olla tilan maksimipohjapinta-ala, eli hallin pinta-alaa tuli jonkin verran pienentää ettei tulisi uutta paloluokkaa joka lisäisi rakennustöitä ja kustannuksia entisestään.
- Kunta toivoi saavansa keilaradan, joten pariskunta otti asiakseen sellaisen tehdä. Vuonna 2009 kunnan kanssa yhteistyössä vanhan tehtaan perälle tehtiin keilarata. Kunta vuokrasi ratakoneet ja omistajat tekivät muutostyöt. Tilat soveltuivat toimintaan hyvin, ja vanhat pilarirakenteet onnistuttiin istuttamaan ratojen väliin luonnollisesti.
- Majoitustilat tehtiin päärakennukseen vuonna 2011 ja 13 hotellihuoneen vaatimat muutokset suunnitteli ja toteutti omistajat itse.

Nykytilanne

- Alueella käy Jari Lasosen mukaan vuosittain arviolta 50-60 000 ihmistä vuodessa alueen laajan toimintakirjon vuoksi. Vuonna 2018 pelkästään matkailuajoneuvoja kävi alueella 3300, eli noin 10 000 ihmistä jo pelkästään leirintäalueella. Kesäteatterissa vuorostaan kävi 3,500 ihmistä ja museossa kymmeniä ihmisiä päivittäin.
- Työntekijöitä joulukuussa vuonna 2018 oli palkattuna 10 henkilöä osa-aikaisesti, töiden painottuessa viikonloppuihin. Kesä-aikaan työntekijöitä on taas noin 20. Vuoden aikan matkailualueesta palkansaajia kertyi noin neljäkymmentä.
- Toistaiseksi laajennoksia tai uutta toimintaa ei ole alueelle tulossa. Toimintaa on sen verran kovaa tahtia laajennettu lyhyen ajan sisällä että vähään aikaan ei ole tarve laajentaa tai muuttaa matkailualueen jo laajaa toimintakirjoa. Tällä hetkellä on käynnissä vain pieniä korjaus- ja ylläpitotöitä.
- Rakennus on loistava esimerkki siitä, kuinka ahkerat yksityisyrittäjät pystyvät omalla työllään kehittämään laajan ja kukoistavan bisneksen pienen kirkonkylän laidalle hyödyntämällä olemassa olevaa vajaakäyttöistä rakennuskantaa ja sen ominaisuuksia.